

**ОБЕКТ:
ОБЩ УСТРОЙСТВЕН ПЛАН НА ОБЩИНА ПАВЕЛ БАНЯ**

**ВЪЗЛОЖИТЕЛ:
ОБЩИНА ПАВЕЛ БАНЯ**

Глава 9. КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

РЪКОВОДИТЕЛ ПРОЕКТ:
(арх. Св. Александрова)

ПРЕДСТАВЛЯВАЩ «ФОРУМ-ГИС план» ДЗЗД:
(арх. Св. Александрова)

2017г.
СОФИЯ

Глава 9. КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО

Съдържание:

Цел на проекта

I. Недвижимо културно наследство в територията на община Павел Баня

1. АНАЛИЗ И ДИАГНОЗА НА СЪСТОЯНИЕТО НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО В ТЕРИТОРИЯТА

1.1. Кратък исторически обзор за територията на общината

1.2. Кратък обзор на археологическите проучвания в района

2. ИЗХОДНА ИНФОРМАЦИЯ. АНАЛИЗ, СЪПОСТАВКА И ТЕРИТОРИАЛНО ОТЛАГАНЕ НА ДАННИТЕ ЗА ЗАЩИТЕНИ МЕСТНОСТИ, ГРУПИ И ЕДИНИЧНИ НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ¹

2.1. Изходна информация. Анализ и съпоставка.

2.2. Сигниране на идентифицираните и обявените недвижими културни ценности и свързаните с тях защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство. Териториален анализ.

3. АНАЛИЗ И ДИАГНОЗА НА СЪСТОЯНИЕТО НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО В ТЕРИТОРИЯТА. ПРОБЛЕМНИ ЗОНИ.

3.1. Анализ и съпоставка на данните за НКЦ. Елементи на НКН

3.2. Физическо състояние и застрашеност на обектите, във връзка с тяхното местоположение в територията

3.3. Състояние на информацията и документацията за обектите. Степен на проученост.

4. СТАТУТ И РЕГЛАМЕНТИ НА ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

4.1. Систематизиране на съществуващите нормативни документи и конкретни изисквания за опазването на НКЦ

4.2. Статут на недвижимите културни ценности

4.3. Режим на опазване на НКЦ

II. Нематериално и неосезаемо културно наследство

5.1. Читалища в община Павел баня. Местни етнографски сбирки.

5.2. Културен календар

¹ Широко използвано в този текст е съкращението за Недвижими културни ценности „НКЦ”

III. ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО И КУЛТУРЕН ЛАНДШАФТ АНТРОПОГЕННИ ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРНИЯ ЛАНДШАФТ

6.1. Могилни насипи- антропогенни елементи на ландшафта

6.2. Рози и етерично-маслени култури- специфичен елемент на културния ландшафт

IV. Места на паметта. Паметници и паметни знаци свързани с борбата против турското владичество, Руско-турската освободителна война, войните от началото на 20-ти век.

7. Регистър на войнишките паметници на община павел баня

V. КОНЦЕПЦИЯ И ПРОГНОЗА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СИСТЕМАТА НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

8.1. Териториално-пространствени връзки и взаимодействия

8.2. Регионални културни маршрути – възможности за интеграция

8.3. Локални познавателни културни маршрути

8.4. Актуални процеси на взаимодействие на системата на недвижимото културно наследство с прогнозното функционално зонирание. Проблемни зони.

8.5. Интеграция и развитие на системата на недвижимото културно и природно наследство при взаимодействие с другите функционални подсистеми в прогнозния период

8.6. СПЕЦИФИЧНИ/СПЕЦИАЛИЗИРАНИ РЕЖИМИ НА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА И ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПОСЛЕДВАЩИТЕ ФАЗИ НА УСТРОЙСТВЕНО ПЛАНИРАНЕ ЗА ЗОНИ С НАЛИЧИЕ НА НКН.

8.7. Предложение за първоетапни мерки, свързани с опазването на недвижимите паметници на КИН;

8.8. Необходими последващи специализирани проучвания, програми и мерки за опазване и социализация на КИН.

9. ПРИЛОЖЕНИЯ:

Списъци на НКЦ от НДА на НИНКН

Списъци на археологически НКЦ от АИС на АКБ

Топографски карти от АИС на АКБ

9.1. Графични приложения:

Опорен план с приложени списъци на НКЦ, М 1:25000;

Схема на обектите на НКН на топографска основа

Схема – проект за културни маршрути
Схема – регионални културни маршрути
Схема по вид собственост с означени НКЦ

10. Литература

Забележка: арабската номерация е независима от разделите с римска номерация

ЦЕЛ НА ПРОЕКТА

В съответствие с актуалния План за развитие на община Павел Баня, цел на раздела за недвижимо културно-историческо и природно наследство е:

Опазването, валоризацията и социализацията на природното и културното наследство на общината да се превърне в значим ресурс за нейното икономическо развитие и просперитет. Община Павел Баня да се превърне във водеща туристическа и културна дестинация свързана с балнеотуризма. Културните ценности и културните традиции в общината да се утвърдят като значим компонент на туристическата марка „Павел Баня“.

Задачата на раздела за културно-историческото наследство в рамките на проекта за изменение на Общия устройствен план на община Павел Баня е **да създаде предпоставки и устройствена основа за опазването, ревалоризирането и социализирането на недвижимото културно наследство.**

Предвид обхвата и задачите на настоящия проект за общ устройствен план на община Павел Баня, в раздела (подсистема) за развитието на недвижимото културно-историческото наследство, са разгледани **териториалните модели на зонирание и принципите на интегриране на наследството в цялостното прогнозно развитие на общината.** Изведени са изисквания към последващите нива на устройствено планиране и предложения за допълнителни специализирани проучвания и проекти касаещи недвижимото наследство.

Като обобщен резултат от обхванатата проблематика са предложени **общински политики за опазване, валоризация и социализация на културните ценности на територията на община Павел Баня**

I. НЕДВИЖИМО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО В ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА ПАВЕЛ БАНЯ

2. АНАЛИЗ И ДИАГНОЗА НА СЪСТОЯНИЕТО НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО В ТЕРИТОРИЯТА

2.1. Кратък исторически обзор за територията на общината

Община Павел Баня заема част от западната територия на подбалканските полета, известни днес като Розовата долина. Тези земи, съчетаващи разнообразие от сравнително равната и плодородна долина на поречието на Тунджа ;(Тонзос), обградена и предпазена от две планински вериги, благоприятствана от голямото водно богатство на Тунджа и многобройните и планински притоци, са били заселени и продължаващо обитавани от дълбока древност до наши дни. Ахеологическата наука открива и документира многобройни следи от човешка дейност, поселения и некрополи в цялата Казанлъшка котловина, включително и в днешната територия на община Павел Баня. Документирани са археологически обекти и находки от всички исторически периоди Праистория, Каменната, Бронзовата и Желязната епохи, Античност и римско присъствие, Средновековие. Запазени са документи,

следи и недвижими паметници от Османското владичество, Възраждането и Новото време.

Стратегическото местоположение на района при пресичането на важни исторически пътища (Сердика- Августа Таяна- Адрианопол) и възможността за контролиране на проходите през Средна гора към Филипополис на юг, както и на север през Стара планина (вероятно такава роля са имали обектите в м. Градишка могила и м. Градовете), предпоставят устойчивост и континуитет на заселването му. Забележителна е пространствената приемственост на заселването, маркирана от огромно множество могили, разположени предимно в равнинната част, определяни предимно като могилни некрополи и/или светилища и датирани в много широки времеви периоди. Без съмнение обаче те са били свързани с породилите ги селища. Разкритите селища и селищни могили са относително по-малобройни и разположени предимно в равнинната част, а крепости и укрепени постове (т.н. „градища“) са разположени по стръмните склонове на Стара планина и отчасти в Средна гора.

За начало на заселването на този район по данни на учените се смята петото - четвърто хилядолетие пр. Хр. Това датирание се отнася за възможно най-ранните цивилизации, просъществували няколко хиляди години. От този период са откритите множество артефакти като фрагменти от керамика, седловидни хромели, както и фрагменти от олинтски мелници, каменни чукалки, кремъчни пластини, прешлени за вретено и тежести за стан, каменна брадва от ранната бронзова епоха.

Смята се, че най-древното известно население в този район са траките. По-конкретни сведения има за племето на траките-одриси. Към VI-IV в. пр. Хр. в техните общества се формират и първите форми на държавна организация на чело на която стои цар-жрец.

Траките са оставили многобройни материални следи в Казанлъшката Долина – светилища, могилни насипи и обредни ями. В археологическата литература (Мартин Христов, Ритуалните структури край Дъбене в контекста на обредността през ранната бронзова епоха, сборник, стр. 18) тракийските светилища се определят чрез три основни вида: скални светилища, рондели и обредни ями. Към настоящия момент в границите на разглежданата територия на община Павел Баня, няма разкрити обекти от този вид, но такива се намират в непосредствено контактните общини. В Казанлъшка община скално светилище „Вратата на слънцето“ (Бащин камък) над с. Бузовград, а в близост до с. Дъбене, Карловско са открити обредни ями с богат археологически материал.

Постепенния подем в селищното развитие в този район в края на I хилядолетие пр. Хр. илюстрира нарастващото му значение. От края на 6-ти в. пр.Хр. има данни, че той е включен в границите на Одриската държава. (по проф. Домарадски).

Безспорно най-забележителния и документиран обект на развитата в тази територия тракийска цивилизация е столицата на племето одриси Севтополис, построена на брега на Тунджа при вливането на р. Лешница. Разположен непосредствено източно от границите на днешната община Павел Баня, Севтополис, като столица е свидетелство за развита поселищна култура

в района. Възникването на Севтополис превръща Казанлъшката котловина в един от главните центрове на тракийската държавност през ранната елинистическа епоха. Този факт обяснява значителният ръст на регистрираните обекти от късната желязна епоха (Домарадски 1991, 137). Отдавна е поставен въпросът за наличието в Казанлъшко на центрове на политическата власт съответно предхождащи и наследяващи Севтополис (доц. Нехризов). Свидетелство за това е откриването на значителен брой представителни гробни комплекси, датирани извън времето на съществуването на Севтополис.

По-късно след засилване на елинистичните влияния сред тракийската аристокрация при строителството на надгробни могили с гробници започват да се прилагат изграждане на гробното съоръжение с тухли. Преходът от каменна към тухлена гробна архитектура се осъществява в първите десетилетия на II в. Пр. Хр. и е признак на засилване на елинистичните влияния сред тракийската аристокрация (М. Първин, сб. т.VII "проблеми и изследвания на тракийската култура", музей "Искра"). Освен гробниците с куполни гробни камери с развит план с дромоси, в могилите са били изградени и тухлени гробове, често с тухли с вторична употреба. Известни са 9 тухлени гробници

По време на средновековната българска държава по околните ридове били възстановени и построени много крепости, които пазели пътищата свързващи Подбалканските полета със Северна и Южна България. Такива са Калето, северно от с. Осетеново, Стара планина, Градището при връх Голям Висок, югозападно от с. Турия. Топонимът Черковище по билото на средна тора вероятно е свързан със Средновековния манастир „Св. Николай“, описан от Димитър Христов Чорбаджийски (Чудомир, в определен период на живота си директор на Историко-етнографския музей в Казанлък) в краеведско изследване. При съвременни археологически изследвания е актуализирана информация за 12 известни по литература средновековни крепости, на някои от които са провеждани археологически проучвания (Попов 1982).

След османското завладяване на Втората Българска държава много от селищата в района са само с турско население и са разположени в равнинната част, предимно в полите на Стара планина и Средна гора и в близост до съвременните населени места.

Периодът на Руско-турската освободителна война е свързан със значителни и драматични събития за населението в района. Село Турия е опожарявано два пъти и турийциса бягали от него заедно с покъщината и добитъка си. Събитието се помни в народната памет като „бегът“. По-късно селото е възстановено на днешното си място, а част от родовете се заселват в Трявна. Днешния град Павел Баня е заселен след Освобождението, в близост до малко турско село Дуванлий, напуснато от турско население. Името на града е свързано с княз Павел, който отседнал тук по време на военните действия.

След Освобождението през 1878 г. и особено в началото на ХХ век в Павел Баня и района започнал нов етап на икономически и духовен напредък., създадени били нови селища, активизирала се икономическата дейност и земеделието. Изградени били нови църкви и български училища и читалища.

През последните 40 години икономическите приоритети на община Павел Баня се променят динамично в посока развитие на устойчив и ефективен балнеотуризм, допълнен с разнообразни форми на планински, познавателен и културен туризм като основна икономическа дейност, осигуряваща поминък на местното население. В тази посока успехът може да бъде гарантиран само с балансираното и ефективно използване на богатото културно-историческо наследство и изключителните природни дадености за получаване на устойчиво висок стандарт на туристическите продукти.

1.2. КРАТЪК ОБЗОР НА АРХЕОЛОГИЧЕСКИТЕ ПРОУЧВАНИЯ В РАЙОНА

(по текстове на доц. Нехризов)

Първите изследвания на археологическите обекти в казанлъшката долина са започнати от Ами Буе и Феликс Каниц. По-късно, през 80-90-те години на 19в Константин Иречек описва крепостите и други обекти в Стара планина и Средна гора. Първите научни изследвания на тази територия са свързани с имената на братя Шкорпил, които публикуват многобройни описания на надгробни могили и друг вид обекти. В началото на 20-ти век редица български археолози и историци публикуват изследвания с хронология от праисторията до средновековието (Кръстю Миятев, Васил Миков, Тодор Герасимов). Големите археологически открития от 40-те и 50-те години на 20-ти век като Казанлъшката гробница и тракийския град Севтополис привличат много български изследователи към тази територия. Преди всичко това са акад. Димитър Димитров, откривателят на Севтополис и свързаните с него некрополи, както и неговите сътрудници Мария Чичикова, кирил Жуглев и Людмил Гетов. Голям е приносът на Гургана Табакова-Цанова, дългогодишен директор на музей „Искра“ изследовател на вила рустика при Казанлък и раннохристиянска базилика при Крън, както и на екипът на проф. Георги Георгиев, който осъществява разкопките на селищната могила в Казанлък. Голямо е значението на изследванията на проф. Мячеслав Домарадски, който пръв поставя проблема за създаване на цялостна картина на тракийските поселения в Казанлъшката долина. Проучванията се провеждат чрез тотално обхождане на територията, съгласно изискванията на методиката за създаване на Археологическа карта на България (АКБ). Резултатите от теренните обхождания се допълват и проверяват със сондажни проучвания. Тази методика на изследвания обаче е прекъсната поради ранната кончина на проф. Домарадски (1998г).

В по-ново време археолога Георги Китов в периода 1992-2005г като ръководител на на траколожката експедиция ТЕМП проучва над 300 могилни насипа, отразяващи погребалните практики на траките през двете фази на желязна и през римската епоха в Казанлъшката котловина, които получават голяма популярност и дават повод тази територия да бъде наречена Долината на тракийските владетели.

В периода 2009 – 2012 екип на археолога доц. Георги Нехризов провежда спасителни археологически разкопки във връзка с предстоящо изграждане на фотоволтаичен парк. С тази експедиция е поставено началото на цялостни системни изследвания и картиране на територията с прилагане на съвременни

ГИС-технологии и е поставено началото на разработването на Археологическа карта на България. През периода под ръководството на доц. Г. Нехризов са разкрити и документирани на 11 малки надгробни могили, част от значителен могилен некропол в землищата на селата Скобелево, Г. Сахране, Ясеново и Голямо Дряново. Открити са и са документирани още две тракийски гробници – тези при Долно Изворово и Бузовград.

В началото на 2013г. Меглена Първин разкрива и документира тухлен гроб от елинистичната епоха в разкопавана от иманяри Шильова могила, землище Павел Баня.

Цялостното археологическо картиране на територията и установената повисоката концентрация на могили в определени зони без съмнение е индикация за местоположение на селищата в разглежданата територия, с които са свързани и представлява обоснована предпоставка за бъдещи изследвания на хронологическите и пространствени аспекти в изграждането на древната селищна система. Към момента тези проучвания са насочени предимно към западната част на Долината и обхващат малка част от землищата на община Павел Баня. Многобройните топографски документирани могили, писмени сведения, характерни топоними в територията на община Павел Баня са ясен сигнал за нейното все още неразкрито археологическо богатство.

2. ИЗХОДНА ИНФОРМАЦИЯ. АНАЛИЗ, СЪПОСТАВКА И ТЕРИТОРИАЛНО ОТЛАГАНЕ НА ДАННИТЕ ЗА ЗАЩИТЕНИ МЕСТНОСТИ, ГРУПИ И ЕДИНИЧНИ НЕДВИЖИМИ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ²

арх. Св. Александрова

2.1. Изходна информация. Анализ и съпоставка.

Като изходна информация при разработването на подсистема Културно наследство са ползвани данни и информации от различни източници:

– списък на недвижими паметници на културата, НИПК писмо изх.№0800-556/15.12.2015г, предоставен от община Павел Баня;

- Справка от Атоматизираната информационна система на Археологическата карта на България за територията на община Павел Баня с текстови и пространствени данни, предоставен от НАИМ при БАН
- Трети официален но неспециализиран източник на информация е Топографската карта на разглежданата територия с нанесени могили и топоними на местности

– Заданието за проектиране на Общ устройствен план на община Павел Баня – актуализация, и Становището на Министерство на Културата с изисквания и указания, изх.№33-НН-515/29.07.2013г;

- Други картни материали
- Текстовете на доц. Нехризов за археологическите изследвания в Казанлъшката котловина;

² Широко използвано в този текст е съкращението за Недвижими културни ценности „НКЦ”

- Материали и авторски текстове с участието на проф. Александър Александров във връзка с одобрения Общ устройствен план на територията с изявено културно наследство „Долината на тракийските владетели“;
- Публикации в интернет;

– Огледи на място на проектантския екип

От проектантския екип бяха извършени огледи на място на населените места. При липса кадастрални данни за НКЦ в границите на населените места, огледите имаха ориентировъчен характер. Като цяло констатацията е, че има значителни изменения в историческите селищни структури, свързани с прокарване на нови улици и значително по-малък брой на съществуващите жилищни сгради – недвижими културни ценности, отколкото описаните в списъците на НИНКН.

Най-общо констатации за изходната информация:

Данните от АИС на АКБ са с координатна локализация и описания по РК само за пет землища в западната част на общината, които са попаднали в обхвата на системно теренно обхождане от екип с ръководител доц. Г. Нехризов в периода 2009-2013г, както и данни от други изследователи. За идентифицираните декларираните и обявени археологически обекти липсват Протоколи за граници и режими на опазване (с изключение на зоната на големия некропол североизточно от Скобелево). За останалите 8 землища липсват данни в АКБ. Проучвани са отделни единични обекти.

Данните от НДА получени от НИНКН съдържат информация за всички землища, в границите и извън границите на населените места. Описаните НКЦ са значителен брой декларираните и обявени съответно с категория но липсват данни за местоположението им както в границите на населените места, така и извън тях. Това прави невъзможно точното им отлагане в територията и определянето на съответните устройствени мерки/режими за опазване и социализация.

2.2. СИГНИРАНЕ на идентифицираните и ОБЯВЕНИТЕ недвижими културни ценности и свързаните с тях ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО. ТЕРИТОРИАЛЕН АНАЛИЗ.

В резултат на проучване и анализ на наличната изходна информация на картата на общината са сигнирани всички зони и точкови обекти от АИС на АКБ, което е предпоставка за тяхното обособяване като зони със статут на „особена устройствена защита“. Недвижимите ценности в границите на населените места не са графично обозначени, поради възможностите на мащаба на плана. Тези обекти, както и археологическите такива, без координати от Списъка на НДА, са описани в приложените в чертежа таблици.

Всички археологически обекти от Справката от АИС на АКБ, определени с координати са сигнирани на Топографска карта в М 1:25000 и на Опорния план на общината в същия мащаб. С координатна точност са сигнирани всички територии с потенциал за особена териториалноустройствена защита с наличие на археологически обекти единични и групови, както и цялостни зони с такива обекти, съвместени с цифровите модели по КВС и Кадастрална карта (по начин на трайно ползване на имотите).

Видно от текстовата и цифровата изходна информация, данните за регистрираните и обявени археологически обекти обхващат само 5 от общо 13 землища в общината. Това са най-западните землища, обхванати от системно археологическо проучване от периода 2009-2013год, извършено по методиката за създаване на АИС на АКБ и ръководено от доц. Г. Нехризов. За останалите 8 землища данните за археологическите обекти са единствено от НДА на НИИКН и за тях липсва координатна локализация.

Пред вид спецификата на района и установеното на място и описано в много писмени източници широко разпространение на могилни насипи, като трети съществен източник на информация беше ползвана Топографска карта на района в М 1:25000, както и други специализирани граждански и туристически карти. На Топографската карта с геодезическа точност са нанесени редица могилни образувания, които безспорно доказват човешко присъствие в района, и макар и огромния брой от тях да са все още непроучени и недатирани, те формират определен характер на ландшафта. В този смисъл можем да определим цялата зона като исторически пейзаж, косвено свързан с древното урбанистично усвояване на територията.

В резултат на тези териториални анализи ясно могат да се обособят няколко зони с концентрация на идентифицирани археологически обекти:

- Крайбрежна зона на яз. Копринка, включително подводни археологически обекти;
- Североизточната част на общината и по-конкретно Зоната на Долно и Горно Сахране – Асен-Скобелево и най-вече североизточната и част с предполагаем (засега неизследван) втори голям тракийски селищен център и голям некропол;
- Обитавана зона в равнинните части на територията с отделни идентифицирани обекти в землищата на Павел Баня, (м. Шильова могила и м. Гердеме), з. Габарево, Търничени и Тъжа;
- Най-голяма концентрация на неизследвани могилни насипи има в близост до поречието на р. Тунджа, в землищата Александрово (източната част) и Осетеново. Няколко групи подобни обекти се намират и по поречието (долината) на р. Тъжа.

Особености на териториалната локализация на археологическите обекти и архитектурно-строителните паметници

Безспорно най-голяма концентрация на подобни обекти се констатира в зоната на териториалния комплекс формиран северно от Горно Сахране и източно от Скобелево. В запис от АИС на АКБ за Атювска могила (РК 10001498) са описани 398 могили, неидентифицирани.

„Венец“ от могили се очертава в северните гористи склонове на Средна гора. Обосновано предположение: Възможно е част от тях да са свързани с рударски селища (както в много други гористи и полупланински територии). Има писмени данни, че в ранния период на турското владичество тук са идвали и обитатели от Родопите да промиват злато, а възможен е и добив на медна руда и мед, каквито има констатирани по на изток в гънките на Сърнена Средна гора.

В няколко землища са описани манастири, черковища, останки от църкви, ранно хриситянска базилика, Габарево, Манолово – останки от църви, извън съвременните населени места, които са датирани от Античността и Средновековието, с категория „местно значение“. Те подлежат на по-ясна (координатна) локализация и оценка на състоянието им.

В наличната информация няма ясни данни за недвижимо наследство от времето на османското владичество. Така описаните „следи от старо селище“ в списъка от НДА не дават информация дали тези материални следи са от турски села (Александрово - Останки от селище м."Нова махала", 4.5км югозападно; Следи от старо селище - м."Гьокче-су" под вр. Висок - 3км източно; Павел Баня - Останки от старинно селище, местност "Кавака ", 0,1 км южно; Тъжа- Останки от старинно селище - м. "Габрака" - 2 км източно; Търничени - Останки от турско село - м."Омар", 1км северно;)

Не съществуват достоверни данни за датирание на съвременната териториална структура на селищната мрежа в общината, но по предположение тя е формирана в днешния си вид в края на 18-ти и през 19-ти век. За разлика от тракийския, античния и средновековния период, съвременното заселване се е формирало предимно в плодородните равнинни зони и в близост до съществуващите пътища.

По такъв начин категоричните различия в основните определящи фактори при формиране на населените места са благоприятствали за съхраняването на материалните следи на тракийската и античната цивилизации по тези земи.

В разглежданата територия ясно се различават двете непокриващи се мрежи на заселване:

- тази на съвременните населени места, разположени в равнините зони и долини, в близост до съвременните пътища;
- и тази на първичното заселване и усвояване на територията, свързано долината на р. Тунджа, и заселването в полите и по билните части на Средна гора, свързано с основния поминък на траките и от нуждата на укрепления, които да защитават рударските селища.

3. АНАЛИЗ И ДИАГНОЗА НА СЪСТОЯНИЕТО НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО В ТЕРИТОРИЯТА. ПРОБЛЕМНИ ЗОНИ.

3.1. Анализ и съпоставка на данните за НКЦ

Анализът е базиран на локализацията на НКЦ по отношение на съвременната селищна мрежа, критериите значимост, физическо състояние, застрашеност и близост със зони с активни процеси на урбанизация.

В проблематиката на ОУПО се третираат устройствените режими на териториите предимно извън населените места. От тази гледна точка, съществено значение има начинът на взаимодействие на така изявените тематични зони с археологически НКЦ по отношение на съвременната селищна мрежа и прогнозното функционално зонироване на територията на общината. Доколкото отделните населени места се разглеждат в тяхната цялост, или само

като обобщено функционално зонироване, наличието на ПК в границите на селищната територия е само сериозна основа при формиране на Задание за проектиране на Подробен устройствен план (ПУП), в случай че такъв ще бъде разработван. В някои конкретни случаи наличието на голям брой и различни по вид и историческа стратификация НКЦ в рамките на селищната територия и близката контактна зона може да даде основание за задължително изработване на такъв план и придружаващите го СПН или на План за опазване и управление (ПОУ) на определени зони.

Основен инструмент на Общия устройствен план на община е начинът на интегриране на НКЦ, разгледани както като единични или групи обекти, но и преимуществено като зони на локализация, които определят допълнителна специфика на основните устройствени зони, като такива с особена или превантивна устройствена защита.

Недвижимите културни ценности на територията на община Павел Баня (археологически и архитектурно-строителни) са анализирани на първо място според тяхното местоположение спрямо съвременната селищна мрежа и по отношение на начина на взаимодействие с прогнозното функционално зонироване на териториите на общината.

Първият признак на анализ на информацията за локализация на НКЦ е тяхното местоположение спрямо съвременните урбанизирани среди. Данните от АИС на АКБ сочат местоположението на идентифицираните и обявените археологически обекти, общо 95 според техните регистрационни карти (РК) изцяло в извънселищни територии. (Този брой, отразен и в Таблицата към графичната част е неокончателен и към него следва да прибавим описаните 398 могили в РК 1001498). Другият информационен източник – Топографската карта М 1:25000 също отбеляза огромен брой могилен насипи, към момента неидентифицирани. Най-неопределен по отношение на точна локализация на обектите е Списъкът на НКЦ от НДА, получен от НИНКН чрез община Павел Баня.

Обявените и декларирани Археологически/архитектурно-строителни Недвижими културни ценности, са приблизителна локализация, в извънселищна територия. На този етап липсват Протоколи за граници и режими на опазване;

Съпоставка на информационните бази от НДА и АИС на АКБ извънселищните територии:

№ по ред	Населено място/землище	Брой Деклариращи /обявени	Вид	Категория	Записи в АИС на АКБ
1-	с. Александрово	Обявени – 6 бр.	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 4 бр. археологически – 2 бр.	за сведение – 2 бр; местно значение – 2 бр. национално значение – 2 бр	Не; Многобройни неидентифицирани

2	С. Търничене	Обявени 3 бр	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 2 бр. археологически – 1 бр	за сведение – 1бр; местно значение – 1 бр. национално значение – 1 бр	Не; 1бр. идентифициран, не описан
3	С. Манолово	Обявени 5 бр	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 4 бр. археологически – 1 бр.	местно значение – 3 бр. национално значение – 1 бр	Не, Многобройни неидентифицирани
4	С. Осетеново	Обявени 2 бр	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 1 бр. археологически – 1 бр.- 18 могили	За сведение – 1 бр; Национално значение – 1, групов	Не, Многобройни неидентифицирани
5	С. Тъжа	Обявени – 6бр; Деклариранни 2 бр	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 6 бр. археологически – 1 бр-19 бр. могили	Местно значение – 5 бр; Национално значение – 1бр, групов	Не, 1бр. идентифициран, не описан; Многобройни неидентифицирани
6	С. Габарево	3 бр. обявени	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 2 бр. археологически – 1 бр. – 13 могили	Местно значение – 2 бр; Национално значение – 1бр, групов	Не, 1бр. идентифициран, не описан; Многобройни неидентифицирани
7	С. Турия	1 деклариран, 10 обявени	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 4 бр. археологически – 10 бр.	Местно значение – 4 бр; Национално значение – 10 бр, групов	не Не, Многобройни неидентифицирани, не описани
8	Гр. Павел Баня	4 обявени, 1 деклариран	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 4 бр. археологически – 2 бр.	Местно значение – 4 бр; Национално значение – 3 бр, един групов	4 бр. идентифицирани, 1 м. проучена, 5 бр неидентифицирани
9	с. Виден	4 бр. обявени	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 2 бр. археологически – 2 бр.; единият групов -8 могили	Местно значение – 4 бр; Национално значение – 2 бр, един групов	13бр. идентифицирани могили, национално значение
10	с. Долно Сахране	2 бр. обявени	Археологически – 1бр -5 надгробни могили	Национално значение –1 бр, един групов	27 бр. идентифицирани могили, национално значение
11	с. Асен	1` обявен	Археологически – 1бр -2 надгробни могили	Национално значение – 1 бр, един групов	2бр. идентифицирани могили, национално значение

12	с. Горно Сахране	1 обявен	Археологически – 1бр -10 надгробни могили	Национално значение – 1 бр, един групов	15 бр. идентифицирани могили, некропол, селище КЖЕ, нац. значение
13	с. Скобелево	4 бр. обявени	архитектурно-строителни от Античността и Средновековието- 4 бр.	Местно значение – 4 бр.; крепост-2бр, селище, некропол	29 бр. идентифицирани могили, некропол, селище, нац. Значение

Констатира се значително разминаване в броя вида и значението на описаните археологически ценности в извънселищна територия в НДА на НИНКН и в АИС на АКБ. Тези несъответствия могат да бъдат индикация както за нови идентифицирани археологически НКЦ, така и за обезличаването на някои НКЦ, включително и за тяхното изчезване.

Голяма част от археологическите обекти, извън населените места описани в НДА не са идентифицирани и описани в АКБ. За местоположението им няма достатъчно конкретни данни, което е свързано с липса на съответните технически средства в периода на тяхното идентифициране. Тяхното местоположение в извънселищни територии и изминалите повече от 40 до 50г от идентифицирането им изискват задължително точно (координатно) локализиране и актуална оценка на значението им.

Между археологическите обекти от НДА няма такива с вид „Свален“

3.2. ФИЗИЧЕСКО СЪСТОЯНИЕ И ЗАСТРАШЕНОСТ НА ОБЕКТИТЕ, ВЪВ ВРЪЗКА С ТЯХНОТО МЕСТОПОЛОЖЕНИЕ В ТЕРИТОРИЯТА

Местоположението на недвижимите културни ценности спрямо съвременната селищна мрежа и инфраструктура и начинът на ползване на извънселищните територии (земеделски или горски) е решаваща предпоставка за тяхното физическо състояние и застрашеност.

В общия случай НКЦ във всичките им видове и категории особено в извънселищните територии са неделими от контактната им природна среда и тази специфичната и уникална характеристика предполага особено внимание към подходите и начина на възприемане при тяхната социализация.

Анализираните източници на информация не дават конкретни сведения и оценки за физическото състояние на недвижимото културно-историческо наследство в територията.

Археологическите и архитектурно-историческите КЦ могат да се разглеждат в няколко основни групи:

- археологически находки, обекти и археологически паметници на културата в извън селищна среда;

Тези обекти, поради тяхното местоположение – в отдалечени и трудно достъпни местности, без директен достъп (дори и по черен път), са относително запазени, в рамките на тяхната естествена природна среда, често пъти в близост или в съчетание със защитени местности (по ЗЗТ) или природни забележителности. Най-често са видими или частично видими на терен.

- археологически находки, обекти и археологически паметници на културата на територията на съвременните населени места;

Този вид разположение на археологически обекти е рядко срещан в общината. Единствения констатиран пример е негативен. В с.Габарево селищната могила в училищния двор е унищожена.

- археологически находки, обекти и археологически паметници на културата в извънселищна среда с предвиждания за бъдеща урбанизация.

Тези територии могат да се определят като *проблемни зони*. В тях археологическите обекти в най-голяма степен са заплашени от неправомерно заличаване и разрушаване.

Проектните зони за урбанизация в община Павел Баня предвидени за бъдещо курортно строителство и разширение на града обхващат територии източно от него, в посока на с. Виден. За тези територии няма данни за наличие на археология и не са предвидени превантивни мерки. Единствената отбелязана в топографска карта могила е необходимо да се подложи на предварително (недеструктивно) археологически проучване. Непосредственото и близост с проектен парк благоприятства нейното интегриране.

- Голяма част от архитектурно-строителните НКЦ разположени в съвременните села в общината със статут „декларирани“ и „обявени“, особено в селата са с категория „за сведение“ или с местно значение. Към днешна дата голяма част от тях са изчезнали. Предимно това са жилищни сгради. Относително съхранени в селата са църквите, строени от средата на 19 в до началото на 20-ти век.

3.3. Състояние на информацията и документацията за обектите. Степен на проученост

Наличните опорни данни за Недвижимото Материално Наследство, следва да се преразгледат с цел създаване на актуална база данни.

Археологическите обекти и находки от НДА на НИНКН в извънселищна среда са локализирани приблизително по описание. Данните за тях се свеждат до наименование и приблизително датирание. Липсва картиране, архитектурно и геодезическо заснемане.

Архитектурно-строителните ПК разположени в съвременните селища не са сигнирани в кадастралните карти/планове. Липсва архитектурно заснемане и снимков материал дори на характерни типологични образци. Опастност от заличаване на тези типологии.

Археологическите НКЦ разположени в извърселищна среда в голямата си част са подложени на иманярски разкопавания. Част от обектите в близост до бреговете на яз. Копринка периодично се наводняват при високи води. (Пояснение : на картата бреговата линия е по най-високата кота на водата. Много от обектите при засушаване се оказват на повърхността) 3 тракийските обекти с каменен или тухлен градеж това е особено неблагоприятно, т.к. за спойка обикновено е използван пласт глина.

Обобщена оценка (диагноза) на състоянието на подсистема Културно наследство

- неравномерна степен на проученост на археологическите обекти в различните части на територията;
- ниска степен на проученост и документиране на археологическите и архитектурно-строителните обекти в територията във вътрешната (западната част на общината);
- ниска степен на социализация, или липса на социализация на по-голяма част от обектите на Наследството;
- липса на актуализиран статут и териториално и обектно насочени граници и **предписания за опазване** на паметниците на културата;
- липса на достатъчно конкретни намерения в приетите вече документи на местната власт, по отношение социализацията на обектите на наследството
- лошо физическо състояние на обектите, част от тях са застрашени от обезличаване и разрушаване;
- затруднена или липса на физическа достъпност до голяма част от тях;
- ниска или липса на популяризация на обектите сред населението и туристите;
- липса на единна информационна система за НКЦ;
- липса на информираност на обитателите/собствениците на НКЦ за изискванията за опазването им, ниска мотивация на управлението на общината и липса на управленски механизми за финансиране на дейности за експониране и експлоатация и адаптация на обектите.

4. СТАТУТ И РЕГЛАМЕНТИ НА ОПАЗВАНЕ НА НЕДВИЖИМИТЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ

4.1. Систематизиране на съществуващите нормативни документи и конкретни изисквания за опазването на НКЦ

Правна и Нормативна база при реализация дейностите по ОУП в сферата на Наследството:

Според международните и европейските ангажименти на Р България, за територията на страната, респ. за община Павел Баня са в сила:

Конвенция за опазване на световното културно и природно наследство, *обн. ДВ, бр.44 от 27.05.2005 г.*

Конвенция за защита на архитектурното наследство на Европа (ратифицирана с решение на великото народно събрание от 25 януари 1991 г.; дв. бр. 13 от 1991 г. в сила от 1 май 1991 г.), *Обн. ДВ. бр.42 от 28 Май 1991г.*

Европейска конвенция за опазване на археологическото наследство, *Обн. ДВ. бр.70 от 10 Август 2004г.*

Европейска конвенция за ландшафта, *Обн. ДВ. бр.22 от 15 Март 2005г.*

Конвенция за опазване на подводното културно наследство, *Обн.ДВ, 06 Октомври 2003 г.*

Национална нормативна система: ЗКН от 10.04.2009г. - ЗКН, ЗУТ, ЗЗТ и съответните подзаконовни актове, Концепция за Културния Туризъм на МК и др.;

Разпореждане на МС № 1711 от 22.10.1962 г., с което Всички селищни и надгробни могили и средновековни отбранителни валове съгласно §10, ал.1 от ЗКН притежават статут на недвижими културни ценности с категория "национално значение" /Приложение/

За територията на община Павел Баня освен общата законова база за страната (ЗПКМ до10.04.2009г и ЗКИН от 10.04.2009), не действат и изискванията на конкретни териториално насочени поднормативни актове:

4.2. Статут на недвижимите културни ценности

Според тяхната категория недвижимите ПК в община се класифицират както следва:

- археологически резервати - няма
- Недвижими единични обекти и комплекси :
 - от Национално значение;
 - от Местно значение;
 - за сведение;
 - декларирани.
- Мемориални обекти

Обявените и декларирани по реда на ЗПКМ ПК, получават статут на НКЦ съгласно ЗКН, Преходни и заключителни разпоредби:

Съгласно документацията на НИНКН на територията на общината са изброени следните НКЦ:

гр. Павел Баня – 9 броя НКЦ, както следва:

археологически недвижими културни ценности – 2 броя

Жилищни сгради **декларирани** като архитектурно-строителни културни ценности –1 броя

Жилищни сгради **декларирани** като исторически културни ценности –1 броя

За селата и землищата им в общината НКЦ по НДА – декларирани и /или обявени

НКЦ по НДА са следните:

Населени места	бр. НКЦ – декларирани/ обявени	арх. Строителни и исторически	археологически	художествени
с.Александрово	10	9	2	1
С. Търничене	4	2	1	1
С. Манолово	7	6		1
С. Осетеново	2	1	1	
С. Тъжа	12	11	1	
С. Габарево	15	12	2	1
С. Турия	33	23	9	1
Гр. Павел Баня	9	6	3	
с. Виден	4	2	2	
с. Долно Сахране	3	2		1, групов
с. Асен	1			1
с. Горно Сахране	1			1, групов
с. Скобелево	4	4		

4.3. Режими на опазване на НКЦ

Все още не са изработени и приети Режими на опазване на НКЦ по смисъла на ЗКН.

До тяхното изработване местната власт, собствениците на имоти и инвеститорите във всички зони с превантивна и особена устройствена защита, сигнирани в проекта за ОУПО Павел Баня (М 1:25000) следва да спазват режимите на ползване и опазване по Наредба №7 на МРРБ, и допълнителни съгласувателни процедури с МК (НИНКН).

II. НЕМАТЕРИАЛНО И НЕОСЕЗАЕМО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

Както в цялата територия на страната, така и в селата на община Павел Баня (и в самата Павел баня) са запазени голяма част от традиционните местни бит и обичаи. Някои от тях са вкоренени в ежедневието и несъзнателно се практикуват чрез говора, поведението, ползването на уреди за работа в домакинството и т.н. В съответствие с класификацията в ЗКН, това са: устни традиции и форми на изразяване, включително диалект, художествено-изпълнителско изкуство; социални обичаи, обреди и празненства, вкл. религиозни; знания и обичаи, вкл. религиозни и които се отнасят до природата и вселената; знания и умения, свързани с традиционните занаяти.

Най-изявените форми на нематериално наследство на територията на общината са:

- Обичаи, обреди, празненства, ритуали и вярвания, вкл. религиозни;
- Музика, песни и танци;

- Кулинарни и енологски традиции

Основна роля в опазване и предаване на мастните фолклор, песни и танци, както и различни обичаи и честване на традиционни празници свързани с естествения сезонен ритъм на селскостопанската работа, на също така и религиозни празници, имат местните читалища.

5.1. Читалища в община Павел баня. Местни етнографски сбирки.

Читалище „Напред 1903” - гр. Павел Баня
Читалище „Кирил и Методий - 1896” с. Александрово
Читалище „Обнова -1896 ” с. Габарево
Читалище „Светлина – 1905 ” с. Горно Сахране
Читалище „Иван Вазов - 1881” с. Долно Сахране
Читалище „Михал Захариев – 1909 ” с. Манолово
Читалище „Георги Бенковски – 1928 ” с. Осетеново
Читалище „Просвета - 1919” с. Скобелево
Читалище „Чудомир – 1905 ” с. Турия
Читалище „Борис Беров - 1903” с. Тъжа
Читалище „Зора - 1903” с. Търничени
"Съзнание-1921" - с. Асен

Източник община Павел баня и

<http://chitalishta.com/index.php?act=community&do=detail1&id=29815>

Известно е, че Читалищата са една от най-масовите обществени организации у нас, които развиват културно-просветна дейност. Мисията им да развиват и обогатяват фолклорните традиции, все още съхранени и поддържани живи в малките населени места, ги утвърждава като място за откриване и развитие на самобитните таланти.

Дори и кратък преглед на читалищната дейност в общината показва жива и дълбока връзка със самобитните практики, обичаи и традиции на населението. Мотивиран стремеж за опазването им и за включването им в съвременния живот, не само като туристическа атракция, но и като силен израз на патриотичен дух и културен идентитет на павелбанци.

Читалище „Напред 1903”- гр. Павел Баня, от 1968г построена самостоятелна сграда с библиотека

Действащи състави: Хор за школувано пеене, „Тодор Мазаров“, Детска театрална студия, „Дядовата ръкавичка“, Танцов клуб „Павелбанци“, ансамбъл „Детелини“ за народни танци

Най-развита и и наситена с много събития е дейността на читалище „Напред-1903“. Подкрепата и поддържането на народните обичаи и традиции се изразява в дейности за населението и читалищата на цялата община. Поставено и и начало на нови общински празници, свързани обаче с традиционните за района отглеждане на рози и други маслодайни култури, с дълбоки исторически корени за поминъка в този край. Повече от десетилетие са организира се ежегодно празненство на розата и минералната вода в края на втората седмица от м. юни . Това вече утвърдило се събитие е пряко свързано с характерни местни занаяти, базар на художествени занаяти и продукти свързани с розата и розовото масло, фолклорен фестивал с международно участие, ибор на Царица Роза, спортен празник с откриване на Плувно лято и избор на Цар на минералната вода и др. Всяко населено място от общината представя своите традиции, обичаи и характерни за него ястия на импровизираните "Селски дворове“.

В рамките на Празника се представят ритуал “Розобер” и Розоварене по традиционни и съвременни методи. Залп от Черешово топче обявява грандиозно шествие на всички участници в Празника заедно със всички Кукерски състави от общината, които преминават по улиците на града. Всички те се събират на площада в центъра на града сред хиляди зрители и

представят своите обичаи. Празникът е няколко дневен с богата програма от културни събития.

Забележителна връзка с народните традиции и обичаи имат ежегодните кукерски празници. Кукерските игри са един пъстър, одухотворен предпролетен народен обичай и корените му се губят в далечното езическо минало. Днес все повече придобива характер на карнавал, дълбоко свързан с бита, песните, носиите и поминъка на хората вързани с края на зимата и настъпването на пролетта. Чрез кукерските ритуали се е реализирал стремежът по магически начин да се въздейства на природата. Колкото по-високо скачат кукерите, толкова по-високи ще израснат земеделските култури, колкото по-далече се чува железния звън на хлопките и звънците, толкова по-далече ще бъдат прогонени злите духове и болестите.

В Павел баня този празник се провежда през Сирната седмица и местното население го нарича "Карнавалът", а кукерите се наричат "Старци". Кукерският състав при читалище "НАПРЕД" гр. Павел баня е съставен от над сто участника – деца и възрастни. Носител е на много златни медали и отличия от републикански и международни фестивали и фолклорни прояви. В общината има 10 действащи кукерски състава

Календар: - с.Търничене и с.Тъжа /19.02.17г./;

- гр.Павел баня, с.Турия, с.Долно Сахране, с.Горно Сахране, с.Габарево, Осетеново, с.Александрово и с.Манолово /26.02.17г./.

Читалище „Кирил и Методий - 1896” с. Александрово

Читалището в с. Александрово поддържа танцова фолклорна група, която участва м в много изяви и фестивали. Съхранени са местни носии и песни.

Читалище „Обнова -1896 ” с. Габарево

През есента на 1896 г. 14 души с будна и неспокойна мисъл, членове на основания вече таен революционен комитет, под ръководството на учителя Стефан Карапетров, основават ученолюбива дружинка, наречена отначало "Библиотека", а много скоро "Братство". През 1919 г. се създава ново читалище, наречено "Пробуда" и в интерес на културното дело през 1920 г. се стига до обединяването на "Братство" и "Пробуда" в читалище "Обнова". Така до паметната 1964 г. когато е открита новата сграда на читалището с много дух и желание на активна културна дейност. В читалището се развива богата театрална, хорова и танцова дейност.

Днес към читалището има няколко формации, които показват, че още е жив духа на културата. Още през 1964 г. към читалището учителят Филип Бояджиев създава кукерска група, която със своите костюми, хлопци, танци и черешовото топче, разнася славата на Габарево в страната и чужбина. Не може да не споменем и имената на Донка и Стоян Илински, които създават танцов състав и певческа група "Хоровод" и неуморно работят за предаването на своя талант на децата, които са част от състава.

Към читалището има библиотека с над 16000 тома.

Изключително атрактивни са кукерските игри, които ежегодно се провеждат в селото на Сирни Заговезни. Селото се е превърнало в притегателен център на родолюбци от цялата страна, които представят родния си край с традиционните си кукерски костюми. Множество са наградите, които селото печели от подобни кукерски игри, провеждани в различни части на страната.

На 16 и 17 юни 2007 г. жителите на с. Габарево проведоха своя първи "Празник на черешата". Идеята беше празникът да предаде ново лице на позабравения вече "Празник на родното село". А символът на черешата се роди по естествен път- черешите, наред с розовите градини, винаги са били част от поминъкът на селото.

Възстановка на Черешовото топче от родолюбиви българи от Габарево

Читалище „Светлина – 1905 ” с. Горно Сахране

През 1905 г. е основано читалището „Светлина“. До 1960 г. то пребивава в различни сгради, докато тогава е решено да се построи собствена, която е завършена през 1965 г. През 1980 г. е наградено с орден "Кирил и методий" I степен за активната си и народополезна дейност. В читалището е изложена Етнографска сбирка, показваща бита на българите през вековете, а библиотеката към читалището притежава 11 000 тома техническа и художествена литература.

ансамбъл за автентичен и обработен фолклор "сахране" Женска певческа група (народни песни), мъжка коледарска група

Каракачански танцов състав

кукерска група „Старци“

Читалище „Иван Вазов - 1881“ с. Долно Сахране

Обща площ на сградата – 1200 м2, Зали – 4 брой

Народно читалище "Иван Вазов - 1881" през 2016 г. година навършва 135 години. Читалището е основано на 11 октомври 1881 г. Негови основатели са: Протойерей Слави Неделчев, Николай Караниколов, Иван Галов, Гърди Николов, Дечо Гимбозов, Дето Трифонов и др., които даряват средства за изграждането на читалището. Сградата на НЧ „Иван Вазов-1881” е построена през периода 1963-1966 г. Открита е тържествено на 04.09.1966 г.

През цялата си столетна история то е било и продължава да бъде културен център на с. Долно Сахране, който обединява малки и големи. Читалищната библиотека си има 150 чудесни читатели и немалък книжен фонд. И тук карнавала и кукерските игри имат горещи почитатели. Кукерска група "Сахране". Читалището има Група за народни хора "Сахранци", Хор за народно пеене.

Чествания на Традиционни празници: Никулден - патронен празник на село Долно Сахране, 3 март - Национален празник, Сирни Заговезни, участия по различни Кукерски фестивали и карнавали, участия на общинско ниво на Празника на Розата и Минералната вода, на изяви на пенсионерските клубове, провеждане на всички празници, залегнали в Календарния план на читалището. Читалището е организатор на Детски фолклорен фестивал "Загорче". Фестивалът се провежда през година на 1 юни, а празненствата се организират на площада пред читалището.

Читалище „Чудомир – 1905 ” с. Турия

Сбития в културния календар на читалището:

Ладуване – Тайлада, местен обичай, който Читалището възроди през последните няколко години.

Бабин ден, по стар стил и с отдавнашни традиционни начини на честване.

143 години от обесването на Васил Ив. Кунчев - Левски – поднасяне на венец пред паметната плоча на Апостола в с. Габарево и участие в честването с рецитал в изпълнение на самодейната група при Читалището.

Баба Марта броди из Турия и дарява всекиго с благословия.

3 – ти март – поднасяне на венец на Димитър Джалъза и рецитал от патриотични песни, ежегодно събитие, което така и не обедини турийци/?/.

Чудомирови празници 2016, в центъра на селото, пред родната къща на Нашенеца.

Представителна група от Читалището поднесе венец на гроба на Димитър Чорбаджийски – Чудомир в гр. Казанлък, което беше приятна изненада за служителите в „Литературно - художествен музей ЧУДОМИР“.

С баба на Лазаровден, атрактивно представяне на няколко самодейки с внучките си, с пожелание да не става за първи и последен път, приемствеността е важна за запазване на традициите.

На Гергьовска люлка в с. Турия. На това хубаво и весело събитие се радват повече гостите на селото, отколкото турийци, но това не убива надеждите на организаторите и празника стана традиция от 2010 г.

2 – ри юни – Ден на Ботев и разбира се на Цанко Минков Комитата, почетен с венец на преданост и благодарност, на паметника, където е била родната му къща, за жертвата направена от турийските комити и всички български борци за свобода през Руско – турската освободителна война.

Еньов ден: Сутрин рано преди изгрев да станеш, да излезеш на полянине край селото е наистина вълшебно, ето от къде води началото си магията на билките, брани в този ден. Инициативата беше на Читалището, изпълнението – на няколко „лудетини“. Еньовският венец беше готов рано – рано и под него, на път за работа, минаха много турийци с пожелание за здраве. Този венец до днес краси музейната сбирка на Читалището, и е свидетелство за това, че традициите могат да се възродят, дори само с ентузиазъм.

Коледно – новогодишно тържество, кулинарна изложба на традиционни ястия и сурвачки.

Двадесет и един кукерски състава с над 830 участници се включат във фестивала на маскарадните игри „Старци в Турия”. Всички присъстващи и участници пресъздават съхранените във времето традиции и обичаи от различни краища на страната, предавани от поколение на поколение.

Преди началото на превърналия се в традиционен фестивал, който е част от „Чудомировите празници”, отбелязвани традиционно в дните около 25-март – рождения ден на именития хуморист – Чудомир, гостите и жителите на Община Павел баня имат възможност да присъстват и на официалното откриване на тържествата, свързани с този празник. Традиционно той се открива на площада в село Турия – родното място на Чудомир. Фестивалът, има състезателен характер, се провежда в рамките на „Чудомировите празници”, традиционни за региона. Организира се конкурсното дефиле, в дните около тази дата на което се представят на многобройната публика различни маски, облекла и обичаи, характерни за региона. Основната идея на организаторите е да се покаже културното наследство, свързано с маскарадните игри в бита на българина, както и да се подпомогне тяхното съхранение и предаването им от поколение на поколение.

Всички участници в проявата подготвят кратка анотация на групата, както и обичая, който представят на публиката, а жури, в чиито състав ще бъдат включени етнологи или фолклористи, ще излъчи победителите в различните категории.

Къща-музей Чудомир

Читалище „Борис Беров - 1903” с. Тъжа

Група самодейци към Читалището наброява 55–65 човека, за поддържането на традициите, ритуалите и обичаите.

Честване на Коледа – коледарска група;

Йорданов ден/БОГОЯВЛЕНИЕ/ предвождани от местния свещеник Отец Георги Павлов под звуците на гайда и тъпан групан самодейци към Н. Ч. "Борис Беров 1903" г. се отправят към определеното място местността "Чолачка", където се извършва ритуала хвърляне на кръста.

Много красив, неповторим и своеобразен в последните години се утвърждава месния Карнавал „СТАРЧЕШКА БУЛКА“ провеждащ се всяка година на „Месни заговезни“. Честване на празника на с. Тъжа Илинден в м. Аязмото.

Поставено е началото на нов Празник на малината и меда край с. Тъжа

Читалище „Зора - 1903“ с. Търничени

Кукерската група на село Търничени спечели Златна маска на Фестивала СУРВА 2013 в град Перник.

Ансамбъл за песенен фолклор

Детският танцов ансамбъл „огърлица“ е награден с грамота.

Местни музейни и етнографски сбирки

С. Собељево: частен етнографски музей „Дамасцена“,

Представя се традиционното производство на етерични масла: от съвременните технологии за извличане до традиционните методи използвани преди 350 години. Музейната експозиция показва различни методи за производство и съхранение на розово масло. етнографския комплекс показва и традиционни стари занаяти, характерни за този район.

С. Габарево:

Джанановата къща, етнографски музей

Джанановата къща в село Габарево е принадлежала на богатата фамилия на Васил Тодоров Джананов (1838-1918) и е един от Паметниците на борбите за национално освобождение на България. На това място през 1869г Васил Левски основава революционен комитет в село Габарево. Негов председател е самият Васил Джананов.

Радучевата къща

В тази възрожденска къща-музей е живял Стефан Радучев – друг съратник на Левски, който му давал подслон.

Къща-музей Чудомир

5.2. ОБЩИНА ПАВЕЛ БАНЯ КУЛТУРЕН КАЛЕНДАР 2017 г.

ДАТА	МЯСТО	КУЛТУРНА ПРОЯВА	ОРГАНИЗАТОР/И
		МЕЖДУНАРОДНИ И НАЦИОНАЛНИ ПРАЗНИЦИ И ПРОЯВИ	
26.03.2017г.	с. Турия, община Павел баня	„Старци в Турия” – 2017 - Ежегоден национален фестивал на маскарадните игри	Община Павел баня Кметство с.Турия Читалище “Чудомир” с. Турия
08.06.-11.06. 2017г.	Гр. Павел баня	„Празник на розата и минералната вода” – 2017 Международен фолклорен фестивал, Избор “Царица Роза”, избор Цар на минералната вода, Откриване Плувно лято 2017, изложби, концерти, розобер, розоварене, карнавално шествие	Община Павел баня Читалище “Напред” гр. Павел баня ФТА “Детелини”
02.09.2017г.	с. Горно Сахране, Община Павел баня	“Културата на моя етнос” – 2017г. Общински и гостуващи състави за етнофолклор	Община Павел баня Кметство с. Горно Сахране Читалище „Светлина,” С. Горно Сахране
05.10.2017г.	с. Габарево Джананова къща	Годишна литературна награда и Литературен конкурс „Стефан Фурнаджиев“ Обявяват се условията за участие от 01.08.2017г. Приемането на творбите и предложенията – до 31.08.2017г.	Община Павел баня
		ТРАДИЦИОННИ ОБЩИНСКИ ПРАЗНИЦИ И ПРОЯВИ	
20.03.-26.03. 2017г.	Град Павел баня С. Турия	„Чудомирови дни“ – 2017г. Провеждат се в чест на 127 годишнина от рождението на Димитър Христов Чорбаджийски – Чудомир. Организиран се: Драматизация по Чудомирови разкази, изложба на Чудомирови репродукции; концерт, подготвен от самодейци към читалище “Чудомир” с.Турия; конкурс за детска рисунка	Община Павел баня Кметство с.Турия Читалище “Чудомир” с.Турия СОУ “Христо Ботев” гр.Павел баня Читалище “Напред” гр.Павел баня.
08.05.2017г	Град Павел баня	100 години от Първата световна война	Община Павел баня
09.05.2017г	Град Павел баня	Среща на ветерани от войната	Община Павел баня
17.06.- 18.06.2017г.	С. Габарево	Празник на черешата С. Габарево, община Павел баня	Кметство Габарево, НЧ “Обнова” с.Габарево, Община Павел баня
01.09. – 08.09. 2017г.	Град Павел баня	Празник на община Павел баня. Храмов празник на град Павел баня - 08 септември Масов лекоатлетически крос „Златна есен”, Закриване на „Плувно лято 2017”, Годишна награда на кмета на общината, Литийно шествие и водосвет за здравето на жителите на общината,	Община Павел баня

		концертни програми. Танцов клуб „Павелбанци” – празник „На хора в Розовата долина“	Танцов клуб „Павелбанци”
15.12.- 31.12.2016г.	Община Павел баня	Коледни и новогодишни празници	Община Павел баня
Всеки четвъртък на лятна сцена в гр. Павел баня От 06.07.2017г. до 07.09.2017г.	Град Павел баня	„Павелбанско лято“ – 2017г.	Община Павел баня
Местни Заговезни- 19.02.2017г. Сирни заговезни- 26.02.2017г.	с.Търничене и с.Тъжа /19.02.2017г. гр.Павел баня, с.Турия, с.Долно Сахране, с.Горно Сахране, с.Габарево, Осетеново, с.Александрово и с.Манолово /26.02.2017г./	Карнавални игри в населените места на община Павел баня	Кметства, Читалища в населените места на община Павел баня
01.04.2017г.	Град Павел баня	“Втора младост” - среща между пенсионерските клубове от Община Павел баня	Община Павел баня Клубове на пенсионера във всички населени места на община Павел баня
01.-12.2017г.	Община Павел баня	Селищни празници	Кметствата в населените места на община Павел баня
		ПРАЗНИЦИ ОТ НАЦИОНАЛНИЯ КАЛЕНДАР	
19.02.2017г.	Град Павел баня С. Габарево	144 години от обесването на Васил Левски	Община Павел баня, НЧ „Обнова” с.Габарево
03.03.2017г.	Град Павел баня	Национален празник – 139 години от Освобождението	Община Павел баня
24.05.2017г.	Град Павел баня	Ден на българската просвета и култура	Община Павел баня
01.06.2017г.	Град Павел баня	Ден на детето	Община Павел баня
02.06.2017г.	Град Павел баня	Ден на Ботев и на загиналите за свобода и независимост на България	Община Павел баня
18.07.2017г.	С. Габарево	180год. От рождението на Васил Левски	Община Павел баня, НЧ „Обнова” с.Габарево
2017г.	Град Павел баня и населените места	Годишнини и чествания на Училища и детски градини, читалища и др.	Съответното училище, ДГ, Читалище
		ДРУГИ СЪБИТИЯ	
01.2017г.	Гр. Перник, град Разлог, град Банско и др.	Участие на състави от общината в маскарадни игри в страната	Читалищата в община Павел баня
2017г.	Турция, Русия и др.	Участие на състави от община Павел баня в национални и международни конкурси, фестивали	Община Павел баня

		и прегледи	
2017г.		Реклама и отразяване на събития	Община Павел баня
2017г.	Град Павел баня с.Г.Сахране	Обучение, подготовка и изнасяне на концерти на деца и възрастни	Община Павел баня
2017г.		Оборудване на музея на кукерската маска в с.Турия	Община Павел баня Читалище „Чудомир” с.Турия

Източник: община Павел Баня

III. ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО И КУЛТУРЕН ЛАНДШАФТ АНТРОПОГЕННИ ЕЛЕМЕНТИ НА КУЛТУРНИЯ ЛАНДШАФТ

6.1. Могилни насипи - антропогенни елементи на ландшафта

Източник: топографски данни, М 1:25000

Естествената, исторически обитавана територия на община Павел Баня е долината на река Тунджа, бградена от север и от юг от две планински вериги – Стара планина (Централен Балкана) и Сърнена средна гора. Яно видими свидетелства за хилядолетното човешко присъствие в тази долина са многобройните могилни насипи, единични или групирани във всички части на територията. В огромната си част все още археологически непроучени, те представляват характерен пейзажен елемент на културния ландшафт. По своята гъстота и наситеност тези спечифични ландшафтни елементи с определено антропогенен произход са свидетелство за продължителното взаимодействие на древните обитатели с природата. Независимо от тяхната все още неразкрита функция в живота на тези обитатели, те явно са имали съществено значение за тях. Опазването на тези спечифични ландшафтни елементи е аргумент за налагане на режим на превантивна териториалноустройствена защита.

6.2. Роза и етерично-маслени култури- специфичен елемент на културния ландшафт

Спечифичните природо-географски, почвени и климатични условия на долината на р. Тунджа, както и въвличането на тази територия в големите межкултурни взаимодействия на Балканите и Близкия изток са резултирали в пренасянето на маслодайната роза по тези земи. Конкретни исторически факти свързани с розата не са известни. Едни предположения я свързват с преминаването (на изток и обратно) на Кръстоносните походи, други предположения са свързани с влиянието на петвековното турско владичество.

Независимо от предположенията изключителната маслодайна роза „Дамасцена“ намира в долината на Тунджа най-благоприятни условия за развитие и се превръща в исторически поминък на местното население, а днес

и във важен отрасъл със значение за икономическото развитие на региона. Та дава и географското име на района „Розовата долина“.

С времето е усвоено отглеждането и на други етерично-маслени култури. Днес тези специфични земеделски култури с исторически корени представляват характерна пейзажна особеност на региона, свързана с традиционната култура на ползване на земята, земеделските практики, съхраняващи земята и опазващи генетичната и културна цялост на ценни видове пейзажи.

IV. Места на паметта. Паметници и паметни знаци свързани с борбата против турското владичество, Руско-турската освободителна война, войните от началото на 20-ти век.

7. РЕГИСТЪР НА ВОЙНИШКИТЕ ПАМЕТНИЦИ НА ОБЩИНА ПАВЕЛ БАНЯ

1. Паметник-чешма на загиналите във войните - гр. Павел баня
2. Паметник на загиналите във войните - с. Горно Сахране
3. Паметна плоча на загиналите в Отечествената война - с. Горно Сахране
4. Паметник-чешма на загиналите във войните 1912-1913 г. - с. Долно Сахране
5. Паметна плоча на загиналите в Отечествената война - с. Долно Сахране
6. Паметна плоча на Минко Чалъков загинал в Отечествената война - с. Долно Сахране
7. Паметна плоча-чешма на загиналите в Отечествената война - с. Долно Сахране
8. Паметна плоча-чешма на Илия Найденов загинал в Отечествената война - с. Д. Сахране
9. Паметна плоча на Илия Найденов загинал в Отечествената война - с. Долно Сахране
10. Алея на безсмъртните - с. Долно Сахране
11. Паметна плоча на загиналите в Отечествената война - с. Асен
12. Паметна плоча на Илия Маринов загинал в Отечествената война - с. Скобелево
13. Паметна плоча на загиналите участници в Отечествената война - с. Габарево
14. Паметна плоча на загиналите участници в Отечествената война - с. Търничени
15. Паметник на загиналите участници в Балканската война – с. Тъжа
16. Паметна плоча на загиналите участници в Отечествената война – с. Тъжа
17. Паметна плоча на загиналите участници в Отечествената война – с. Александрово
18. Паметен знак на ‘Загиналите участници в Отечествената война’ – с. Александрово
19. Паметна плоча на загиналите участници в Отечествената война – с. Манолово
20. Паметна плоча на четник и опълченец – Минчо Калъфов -с. Асен
21. Паметен знак в памет на загиналите в Руско-турската освободителна война

– с. Скобелево

22. Паметна плоча на опълченците от с. Габарево

23. Паметник на Цанко Комитата в Павел баня – единствения оживял от четата на Ботев;

Източник: Областен регистър “Военни паметници” Стара Загора е изготвен на базата на постъпилите данни от Парк-музей “Шипка – Бузлуджа”, Регионалният исторически музей – Стара Загора, поделение 24 150 Стара Загора и общините в областта.

V. КОНЦЕПЦИЯ И ПРОГНОЗА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СИСТЕМАТА НА НЕДВИЖИМОТО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО

8.1. Териториално-пространствени връзки и взаимодействия

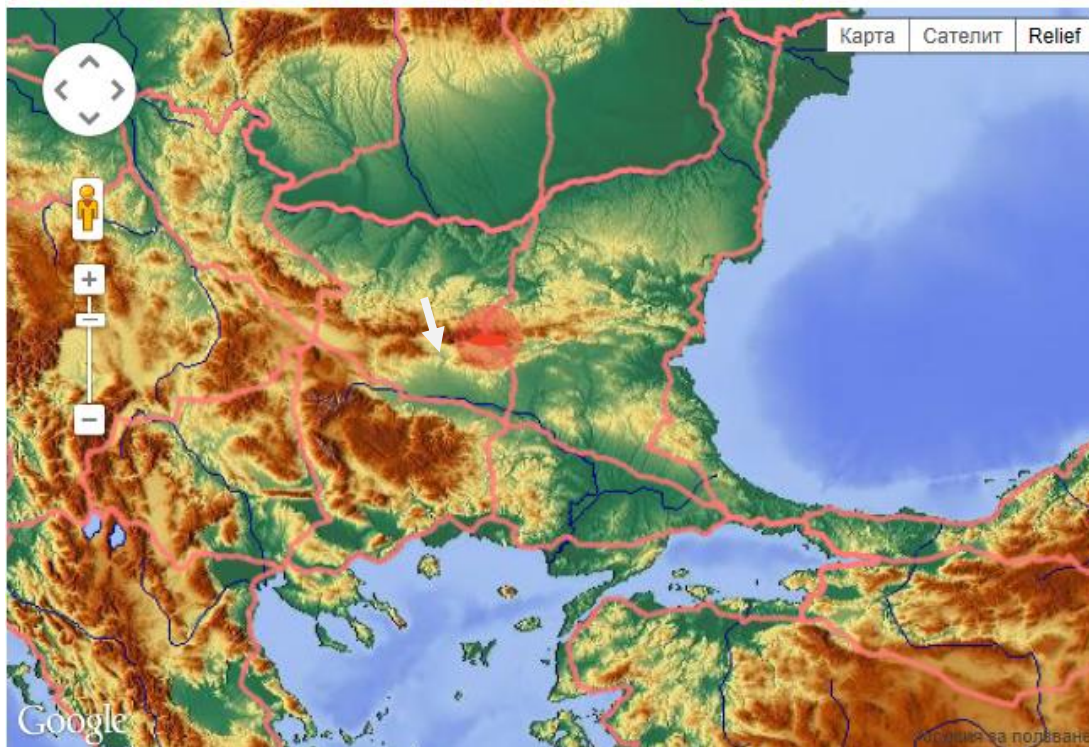
Разгледана в по-широкия географски ареал на Източния трансбалкански път на културните коридори в Югоизточна Европа, територията на община Павел Баня (разположена в централна България) попада в непосредствено близост до изявен меридионален коридор от Румъния към бреговете на Бяло море.

Източният трансбалкански път минава през три планински масива със специфичен облик – Карпатите, Стара Планина (Балкан) и Родопи и разделящите ги равнини. По направлението север-юг той свързва територии с редица традиционни селищни агломерации със запазна балканска архитектура, съхранила богатствата на продължителни времеви наслоявания.

Българският фрагмент на Източния трансбалкански път отразява една сложна стратификация на времеви пластове, представителна за цивилизационното развитие на тези земи: от културата на 20 век в историческия град Русе на река Дунав, през манастирите, църквите и народната архитектура на Новото време във Великотърновския и Асеновградския културен ареал, Средновековните

крепости на север от Стара планина и в Родопите, до забележителни образци на наследството на най-древни цивилизации – Казанлъшката и Свещарската тракийски гробници. На регионално ниво непосредствената близост (обща източна граница с община Казанлък) и с добилата вече известност Долина на тракийските владетели, формира значима аргументационна основа и за непосредствено интегрално взаимодействие с тази мощна локализация на културно-исторически артефакти с национално и световно значение.

Югоизточна Европа Културни коридори

Долината на тракийските владетели със съхранения исторически пейзаж на могилените некрополи, Казанлъшката гробница - паметник на ЮНЕСКО и забележителната поредица от археологически открития от последните десетилетия на тракийски подмогилен гробници, храмове и светилища, която продължава и в наши дни, се очертава като един от най-значителните елементи на тази културна ос, при това с признаци на продължаващо обогатяване с нови открития.

По направлението изток-запад територията на общината е елемент на туристически регион Долина на розите (Концепция за туристическо райониране на България, 2014г)

8.3. Локални познавателни културни маршрути

Изявяване на тематични зони с концентрация на недвижимо културно наследство

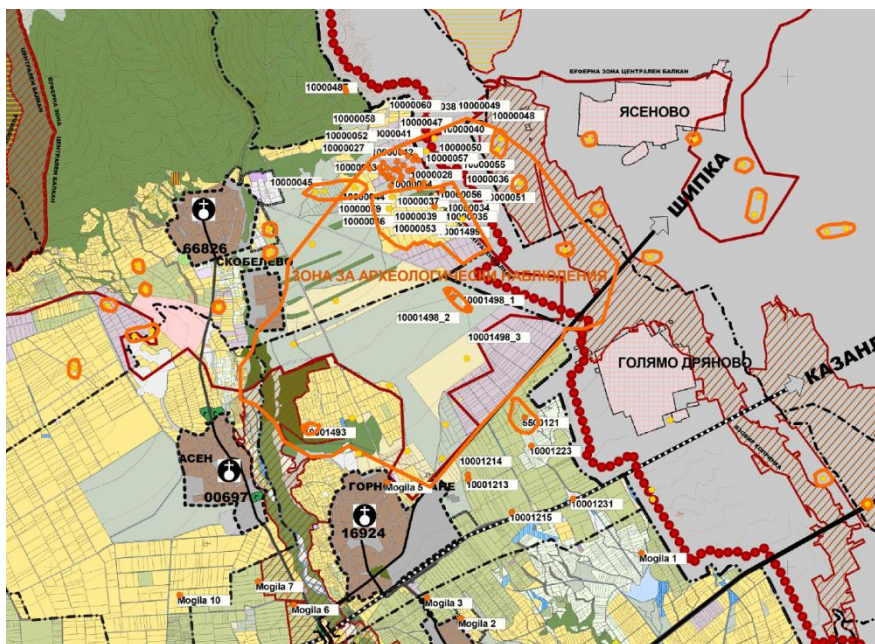
Археологически тематични зони

Селища и свързаните с тях некрополи в равнинната част на долината;

Най-важният и най-забележителният археологически обект от античността е Севтополис, столицата на одрисите. Той се намира извън територията на общината, под водите на яз. Копринка. В близкия му хинтерланд, на територията на община Павел Баня са идентифицирани множество могилни насипи, най-често некрополи, но също и следи от селищни могили.

Голяма част от тези обекти, особено в средната и западната част на разглежданата територия все още не са проучени. Голяма част от могилните насипи формират групи, някои са единични. В много случаи местното население им е дало имена. В археологическата литература тези безспорни знаци на човешко присъствие и заселване на района се свързват с присъствието на траките и предтракийските племена още от праисторията, ранната и късната Античност, когато в тези общества се формират първите форми на държавно управление.

Най-значителната зона с концентрация на идентифицирани археологически обекти се намира на североизток от с. Скобелево и с. Горно Сахране, непосредствено на границата със землище Ясеново и Голямо Дряново, Казанлъшка община. Но този етап обаче обектите не са достатъчно проучени и все още с твърде малки възможности за експониране и социализация. Зоната се маркира като „територия за археологически наблюдения“ и с голям потенциал за бъдещо експониране.

Зона за археологическо наблюдение на североизток от с. Скобелево и с. Горно Сахране,

Предстои обаче огромна изследователска работа (и последващите етапи) за превръщането им от потенциални в реални обекти и зони за културен туризъм.

8.4. Актуални процеси на взаимодействие на системата на недвижимото културно наследство с прогнозното функционално зонироване. Проблемни зони.

Преобладаващата част от достигналото до наши дни недвижимо археологическо наследство е съхранено именно поради неговата отдалеченост, обособеност и в голяма степен недостъпност и изолация спрямо актуално функциониращите урбанизирани и селскостопански територии в общината.

Основната проблемна зона в процеса на интеграция на археологическите НКЦ е крайградската зона на Павел Баня в източна посока. Като основно урбанистично ядро в територията и привлекателен туристически и културен център, Павел Баня генерира определен инвестиционен натиск, който не е планово осигурен. Друга зона с активни процеси на разрастване на урбанизираните територии е по оста Долно Сахране-Асен-Горно Сахране-Скобелево. В границите на територии с възможна смяна на предназначението попадат няколко непроучени могили. При конкретизиране на инвестиционните намерения за тези обекти следва да се извърши предварително археологическо проучване.

В повечето случаи обаче, мозаечно разпръснатите (според местоположението на отделни строителни обекти) спасителни археологически проучвания в рамките на отделен имот или строително петно, не дават възможност за цялостно разкриване на археологическите комплекси с които е наситена тази територия. Направените вече археологически разкрития следва да се нанесат в кадастралната карта на местността с цел цялостно изясняване на археологическите структури.

След извършване на допълнителни археологически и ландшафтни проучвания в определени зони с групиране на могилни насипи, могат да се обособят територии с превантивна устройствена защита на културния пейзаж.

Що се отнася до недвижимите архитектурно-строителни паметници в селата на общината от по-късните периоди (Възраждане и последните две столетия), те бидейки включени в жилищните зони на съвременните населените места са претърпели негативно развитие – разрушаване, изчезване и частично адаптиране към съвременните функции. Това се отнася както към цялостната градоустройствена структура на жилищните зони, така и към физическото състояние на конкретните паметници. **Селските населени места са претърпели значително изменение на уличните пространства, в следствие на прилагане на нова улична регулация.**

8.5. Интеграция и развитие на системата на недвижимото културно и природно наследство при взаимодействие с другите функционални подсистеми в прогнозния период

Към обособените и отдалечените зони и отделни значими обекти на археологическото наследство с последващи устройствени мерки е необходимо да се осигури походящ достъп (обслужващи пътища, екопътеки), а при доказана необходимост и посетителски центрове.

Значителното развитие на хотелската база и обслужващите обекти не предполага специализирано изграждане на леглова база за обслужване на културния и познавателния туризъм.

Във вътрешността на общината, в зоната на изток от с. Габарево наситена с все още непроучени укрепления и могилни некрополи необходимата съпътстваща туристическа инфраструктура следва да се развива в самите населени места.

В рамките на цялата територия на общината следва да се проектира и реализира цялостна **информационна система** за проучените и експонирани недвижими паметници с основен туристически и информационен център в гр.Павел Баня.

8.6. СПЕЦИФИЧНИ/СПЕЦИАЛИЗИРАНИ РЕЖИМИ НА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА И ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ПОСЛЕДВАЩИТЕ ФАЗИ НА УСТРОЙСТВЕНО ПЛАНИРАНЕ ЗА ЗОНИ С НАЛИЧИЕ НА НКН.

А. Режим на особена устройствена защита по ЗКН

– за археологическите обекти в **неурбанизираните среди** се определят конкретизиращи изисквания към начините на земеползване:

- за зоните с установен статут по ЗКН в неурбанизираните среди не са допустими изкопни работи, несвързани със селскостопанските работи, а за тези намиращи се в земи – горски фонд, не са допустими сечи или залесителни мероприятия в радиус 50м около координатно локализираните обекти;

Зоните с наличие на идентифицирани и категоризирани НКЦ са зони с **ОСОБЕНА** териториално-устройствена защита, съгласно чл. 10,ал (2) от ЗУТ, (защитени по ЗКН).

Тези зони са означени със специална сигнатура в чертежа на ОУПО и означават допълнителен специфичен режим на устройство към основната функционална характеристика на устройствената зона. Този допълнителен, специфичен режим на устройство преди всичко е свързан с допълнителни съгласувателни процедури при следващите нива на планиране и проектиране, във връзка с опазването на характера на зоната и непосредствената околна среда на НКЦ (комплекс, ансамбъл, групов или единичен паметник)

Специализираните допълващи устройствени режими са свързани с наблюдение и съгласуване на проектите за подробни планове и инвестиционни проекти с МК (респ. НИНКН) при задължителни предварителни и съпътстващи археологически проучвания – предварителни, сондажни, геофизични, проучвания за конкретни обекти в зоната, частични – за определени строителни

петна, или цялостни – за целия имот; наблюдение на изкопните работи при строителството от археолог; вида на археологическото проучване се уточнява съвместно то наблюдаващия археолог и НИИКН.

Б. Превантивна устройствена защита – за зони с установени по описание, но нелокализирани археологически НКЦ:

- за зони с установено наличие на археологически обекти и за имотите на археологическите обекти, **след тяхното определяне**, не са допустими изкопни работи, дълбочинна обработка на почвата, засаждане на дървета и култури с дълбока коренова система, като се допуска плитка обработка на почвата (оран) до 0,25 м;

При изработване на ПУП за населените места в общината след актуализиране на списъците на НКЦ и допълване на кадастралните данни за тях, при констатиране на селищни структури (квартали или части от тях) с концентрация на НКЦ и прилежащите им структури, следва да се обособяват жилищни зони със специализиран режим (ЖМ-кин) и съответните Специфични правила и нормативи към тях.

За строежи в границите на имоти с недвижими културни ценности и в охранителните зони на единични културни ценности, в случаите, когато няма одобрени специфични правила и нормативи, визата за проектиране на инвестиционен проект се предхожда от Работен устройствен план със задължителни линии на застрояване, максимално допустима кота корниз и силуетни проучвания, съгласуван с МК.

5.6. Насоки за формирането на политики на община Павел баня, насочени към развитие на културния и познавателния туризъм

- изявяване на проблемни зони по териториален признак – зони с голям инвестиционен натиск, зони с голям потенциал на КН;
- интегрирано развитие на културния, познавателния, научния и еко-туризма;
- интегрирано развитие с другите подсистеми – инфраструктура, комуникации и транспорт, рекламно и информационно обезпечаване; развитие на леглова база, обслужване и система от туристически информационни центрове;
- формиране на различни видове културни маршрути: по териториален и тематичен принцип – по исторически периоди – тракийски паметници; антични паметници – тракийски, гръцки и римски; антични и средновековни паметници; християнски култови паметници; традиционна жилищна архитектура;
- стимулиране създаване на исторически, краеведски, етнографски и др.под. дружества и НПО в населените места;
- въвеждане на профил „екскурзовод-историк“ в средното училище по туризъм в Павел Баня;

- Разработване на Програма за изготвяне и реализиране на инвестиционни проекти за консервация, реставрация, експониране и благоустрояване за отделни обекти.

8.7. Предложение за първоетапни мерки, свързани с опазването на недвижимите паметници на кин;

- Актуализиране на списъците на обявените и декларираните обекти на недвижимото материално културно наследство и отпадане на изчезнали и обезличени ПК;
- Определяне значимостта, границите и режима на опазване на археологическите паметници;
- Създаване на систематизирана база данни за ПК съобразно наличната документация и създаване на цялостен каталог на археологическите обекти и зони на територията съвместно с исторически музей Искра и НАИМ при БАН;
- Картиране на всички ПК в извънселищните територии, придружено с бази данни – съществуващ или новообразуван имот, собственост, обособяване на охранна зона, състояние, датировка и други;
- Регламентиране на статут „зона наблюдаема в археологическо отношение” на територии със данни за наличие на археологически обекти;
- Предварителни планови археологически проучвания на всички територии и зони с предстояща урбанизация;
- ревизия и актуализиране на кадастралните карти на населените места с въвеждане на код за ПК и въвеждане на сервитут на охранна зона при необходимост;
- издирване и сканиране на всички исторически кадастрални планове на населените места;
- При следващите фази на устройствено планиране – подробни устройствени планове за територии с наличие на недвижими паметници на културата със установен статут, както и за зоните с превантивна устройствена защита, обозначени в предвижданията на ОУПО Павел Баня задължително да се изработват Правилници за приложението им и Специфични правила и нормативи.

8.8. Необходими последващи специализирани проучвания, програми и мерки за опазване и социализация на КИН.

- Изготвяне на Археологическа карта на общината в целия и обхват – с база данни за археологическите обекти с картиране и обособяване на имоти и охранни зони;
- На тази база формиране на нови конкретни защитени територии за опазване на недвижимото културно наследство с Особена териториалноустройствена защита, които се отразяват в кадастралните карти съгласно Закона за кадастъра и имотния регистър;

- специализирани устройствени схеми за защитените зони с концентрация на недвижими паметници и режимите за тяхното опазване;
- подробни устройствени планове за опазване и управление на единични или групови недвижими ценности определени с устройствените схеми;
- инвестиционни проекти за консервация, експониране, благоустрояване, озеленяване и ефектно оветление на на единични или групови недвижими ценности.

Номинация на обекти/зони с потенциал за изработване на ПОУ

9. ПРИЛОЖЕНИЯ:

Списъци на НКЦ от НДА на НИНКН
Списъци на археологически НКЦ от АИС на АКБ
Топографски карти от АИС на АКБ

9.1.. Графични приложения:

Опорен план с приложени списъци на НКЦ, М 1:25000;
Схема на обектите на НКН на топографска основа
Схема – проект за културни маршрути
Схема – регионални културни маршрути
Схема по вид собственост с означени НКЦ

10. Литература:

Домарадски 1991: М. Домарадски. Културата на траките през късножелязната епоха в Казанлъшкия край.– В: Сборник „Тракийската култура през елинистическата епоха в Казанлъшкия край“. Казанлък 1991, 126-141.

Нехризов, Цветкова 2010: Г. Нехризов, Ю. Цветкова. Сондажни проучвания на обект при гр. Казанлък. – Археологически открития и разкопки през 2009., София 2010, 144-146.

Нехризов, Първин 2011: Г. Нехризов, М. Първин. Надгробна могила със зидана гробница при с. Долно Изворово, община Казанлък. – Казанлък в миналото и днес, VIII, Казанлък, 2011, 86-113.

Попов 1982: А. Попов. Крепости и укрепителни съоръжения в Крънската средновековна област, София, 1982.

Табакова 1959: Г. Табакова. Светилището на Аполон Зерденски при с. Крън, Старозагорско. – ИАИ 12, 1959, 98-116.

Табакова-Цанова 1961: Г. Табакова-Цанова. Тракийското светилище при с. Виден, Старозагорско. – ИАИ 14, 1961, 203-219.

Табакова-Цанова 1979: Г. Табакова-Цанова. Жилищна сграда от римската епоха край Казанлък. – В: Известия на музеите от Югоизточна България 2, 1979, 33-35.

Табакова-Цанова 1980: Г. Табакова-Цанова. Светилището на Аполон Тераденос при с. Крън, Старозагорско. – В: Тракийски паметници. Том II. София 1980, 173-190.

Табакова-Цанова 1991: Г. Табакова-Цанова. Принос към Археологическата карта на Казанлъшкия район. – В: Сборник „Тракийската култура през елинистическата епоха в Казанлъшкия край“, Казанлък 1991, 104-124.

Табакова-Цанова, Овчаров 1975: Г. Табакова-Цанова, Т. Овчаров. Ранновизантийска базилика при с. Крън, Старозагорско. – Археология 17, 3, 1975. 43-51.

Табакова-Цанова, Овчаров 1976: Г. Табакова-Цанова, Т. Овчаров. *Villa rustica* край Казанлък. – Известия на музеите от Югоизточна България 1, 1976.

Три тома, издадени от Музей „Искра“, Казанлък : Проблеми и изследвания на тракийската култура“ – Тм V, 2011г, Том VI, 2013г, Том VII, 2014г